

MEMÒRIA DE LES ACTIVITATS DE
L'ACADÈMIA DE JURISPRUDÈNCIA I LEGISLACIÓ
DE CATALUNYA *

Curs 1988-1989

per

RAMÓN BADENES GASSET
Acadèmic-Secretari

El dia tretze de desembre de mil nou-cents vuitanta-vuit, a la Sala d'Actes de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, es va celebrar la sessió inaugural del curs 1988-1989. Va presidir l'acte el Sr. Josep Maria Font i Rius, President accidental de la Corporació, acompanyat del Degà de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats, Sr. Josep Maria Antràs i Badia, i de membres de la Junta de Govern de l'Acadèmia.

Oberta la sessió, el Sr. President va concedir la paraula al Secretari de la Corporació, Sr. Ramón Badenes Gasset, que va donar lectura a la Memòria de les activitats corresponents al curs 1987-1988.

L'Acadèmia havia encarregat el discurs inaugural a l'Acadèmic Sr. Josep J. Pintó i Ruiz, que va versar sobre «La tradició jurídica catalana». Després d'una primera part dedicada a sistematitzar els conceptes bàsics de la tradició, alludeix a la tradició jurídica en la seva doble funció hermenèutica i integradora, i tot seguit aborda l'estudi de la tradició jurídica catalana valorant les aportacions doctrinals de Duran i Bas, Fontanella, Cortiada, etc., i les modernes contribucions al tema dels nostres acadèmics Vallet de Goytisolo, Figa Faura i Casals Colldecarrera. Posa de relleu que la tradició derivada de la reiteració de fets pot comportar defectes com tota obra humana, però sempre estarà adornada de dues virtuts: autenticitat i sinceritat. És autèntica perquè el seu autor és el poble. És sincera perquè requereix l'esforç propi del comportament continu i reiterat que sempre és superior al que es necessita per a la mera proclamació de paraules. Finalment, i sobre la base del paràgraf 2.º de l'article 2 de la Compila-

* Versió catalana.

ció del Dret Civil de Catalunya, Pintó ofereix un estudi exegetíc del text legal vigent i ressaltava cadascun dels elements que constitueixen la tradició (lleis, costums, jurisprudència i doctrina), i en definitiva afirma que l'actual ordenament jurídic de Catalunya ve així a contribuir a la incorporació del seny català al sistema de creació jurídica d'aquest. El President, en nom de l'Acadèmia, agraeix al Sr. Pintó aquesta lliçó que s'endinsa magistralment en la problemàtica del mètode jurídic i de la tècnica operatòria.

Continuació de la labor del curs anterior

Durant el curs que ara finalitza (13 de desembre de 1988-12 de desembre de 1989), la Corporació ha celebrat tretze sessions plenàries. Inicialment i a fi de completar la redacció de l'avantprojecte de reforma de la regulació de les legítimes en la Compilació del Dret Civil de Catalunya, que va ser tema d'atenció i discussió anteriorment, l'Acadèmia es va pronunciar sobre la qüestió del procediment de jurisdicció voluntària que preveu l'art. 137 de la Compilació en el cas que el legitimari no estigués d'acord amb els béns assenyalats per l'hereu quan hagi optat pel pagament en espècie. L'Acadèmia havia considerat que aquest procediment resulta inoperant davant les dificultats de realització que presenta; i en definitiva es va acordar que, en cas d'oposició, l'expedient no es farà contenciós i que, contra la resolució del jutge, no hi cabrà cap recurs ordinari. Aquest avantprojecte de llei consta d'una Exposició de Motius i del text del capítol IV de la Compilació, format pels articles 122 al 146, dividits en cinc seccions i una disposició transitòria. Així va finalitzar la labor que ha suposat una aportació de l'Acadèmia, aportació que caldrà tenir en compte en futures tasques legislatives.

Referència a temes objecte d'estudi o consideració

En la sessió de 7 de febrer d'enguany, el Sr. Guàrdia Canela informa sobre els estudis que s'estan realitzant en relació amb la informàtica a les oficines judicials, tema d'actualitat que interessa els senyors acadèmics; en aquests estudis, la «Fundació Lluís de Peguera» — de la qual l'Acadèmia és membre fundadora — desenvolupa un paper important.

* * *

En la sessió de 28 de febrer, la Sra. Borràs exposa les directrius més destacables que s'observen en el projecte de Conveni de la Conferència de L'Haia

sobre la llei aplicable a les successions per mort, i posa de relleu que s'atè als criteris de nacionalitat i de residència si són coincidents; a la residència de 5 anys com a mínim, llevat si existeix preponderància dels llaços amb la nacionalitat; a la llei nacional, excepte si existeixen vincles estrets amb la residència; i és una novetat la facultat que es concedeix a una persona per a designar la llei d'un Estat determinat encara que aquesta designació no produeixi efecte si, en el moment en què es formalitzi o en el moment de la mort, la persona tenia la nacionalitat d'aquest Estat o hi tenia la seva residència habitual. Els senyors acadèmics van aprofundir en determinats aspectes d'aquesta temàtica, d'indubtable interès ja que assenyala directrius no coincidents amb la normativa articulada sobre la matèria en el títol preliminar del nostre Codi civil.

* * *

El tema de la inembargabilitat dels béns dels ens locals va ser desenvolupat en una comunicació del Sr. Rebés i Solé en la sessió del 7 de març. Es va arribar a la conclusió que poden ser objecte d'embarcament els béns de caràcter patrimonial, i es va afegir que una sentència judicial ferma contra un ens local justificaria la inclusió del crèdit en el pressupost, i, si no s'actués així, es podria invocar la consegüent responsabilitat per desobediència punible.

* * *

A sol·licitud del Jutjat de Districte d'Amposta, l'Acadèmia va evacuar un dictamen sobre si, en aquest terme municipal i amb anterioritat a la vigència de la Compilació del Dret Civil de Catalunya, regien, en matèria de servituds urbanes, els preceptes continguts en el llibre tercer dels Costums Generals de la Ciutat de Tortosa o si era d'aplicació el «Usatge Omnes Causae». Essent-ne el ponent el Sr. Roca-Sastre Moncunill, l'Acadèmia, en la sessió de 4 d'abril, va informar que al territori de Tortosa, i per tant a la població del terme municipal d'Amposta, amb anterioritat a l'entrada en vigor de la llei estatal de 21 de juliol de 1960, que aprova la Compilació del Dret Civil especial de Catalunya, les servituds urbanes de llums i vistes, sense cap excepció, no eren susceptibles de ser adquirides per usucapió.

* * *

Donat l'interès que va suscitar la nova Llei d'Arbitratge de 5 de desembre de 1988, l'Acadèmia va dedicar la sessió del dia 23 de maig a un estudi crític d'aquesta amb la comunicació presentada pel Sr. Vives de Hinojosa referent tant a l'Exposició de Motius com a l'articulat del text legal. Cal destacar que les dues novetats més significatives són d'una banda l'eliminació de la clàusula com-

promisòria i la necessitat de formalitzar el compromís en escriptura pública, i de l'altra la validesa absoluta que té la submissió a l'arbitratge la qual cosa impedeix d'una manera absoluta la jurisdicció dels Tribunals, i també la novetat que les parts poden encomanar l'administració de l'arbitratge i la designació dels àrbitres a Corporacions de Dret Públic i a Associacions i Entitats sense ànim de lucre, els Estatuts de les quals hagin previst funcions arbitrals. El Sr. Vives de Hinojosa explica la constitució del Tribunal Arbitral de Barcelona creat per la Cambra de Comerç, l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, l'Il·lustre Col·legi Notarial de Catalunya i el Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya, per mitjà de l'«Associació Catalana per a l'Arbitratge», i es dol que l'Acadèmia no hagués estat invitada a participar en les tasques d'aquesta Associació. Finalment, es posa de manifest algunes diferències importants entre el Reglament d'aquest Tribunal d'Arbitratge i el d'altres molt prestigiosos internacionalment, com el de la Cambra de Comerç Internacional de París.

* * *

La Sra. Borràs, en les sessions del 7 i del 21 de novembre, es refereix a l'aplicació del Conveni de L'Haia de 25 d'octubre de 1980 sobre els aspectes civils de la sostracció de menors, Conveni que ha funcionat bé a la majoria dels Estats part, però que a Espanya ha tingut problemes que han estat posats de relleu pels representants de diversos Estats i ha motivat, consegüentment, una exhortació a Espanya per a millorar l'aplicació del Conveni i donar així compliment a les obligacions convencionalment assumides. Tenint en compte l'interès dels juristes catalans en els diferents aspectes de la protecció del menor, tal com es va posar de manifest en l'acord firmat el 1983 entre els Col·legis d'Advocats de París i Barcelona, es va acordar, seguint la suggerència de la Sra. Borràs, que el President de l'Acadèmia es dirigís al Sr. Ministre de Justícia per a manifestar-li l'interès dels professionals del Dret en el fet que s'adoptin les mesures necessàries per al compliment estricte de les obligacions que, per a Espanya, deriven dels Convenis de L'Haia i Luxemburg.

* * *

Amb el fi de valorar l'abast d'aquelles sentències del Tribunal Suprem que pel seu contingut s'han fet mereixedores de reflexió, l'Acadèmia ha prestat atenció a les següents:

Sentència de 7 de juliol de 1988, comunicada pel Sr. Pou d'Avilés (sessió de 4 d'abril). En aquesta sentència de la Sala Segona, s'ofereix una valoració de les actes notarials (actes de manifestacions). S'hi afirma que les manifestacions fetes davant de Notari, per aquesta circumstància «ni es sublimen ni es magnifiquen»

i que «es degraden i s'envileixen». Especialment els comentaris dels senyors acadèmics se centren en la terminologia utilitzada.

Sentència de 28 d'octubre de 1986, comunicada pel Sr. Pou d'Avilés (sessió de 4 d'abril). En aquesta es diu que, quan el matador de toros Paquirri va ser conduït a la infermeria després de l'enganxada que li va causar la mort, les imatges publicades del que ocorria a la infermeria no pertanyen a l'àmbit del dret a la intimitat. Contràriament, el Tribunal Constitucional, en la seva sentència de 2 de desembre de 1988, estableix una doctrina oposta a l'anterior quan considera que allò que queda fora de l'àmbit del dret a la intimitat és el que passa en l'arena i en el camí a la infermeria, però no aquelles escenes que s'esdevenen dins de la infermeria.

Sentència de 7 de febrer de 1989, comunicada per la Sra. Roca Trias (sessió de 24 d'octubre). Aquesta sentència contempla un supòsit de nullitat d'una compra-venda amb pacte de retro declarada nul·la per encobrir un préstec usurari. Al mateix temps es valora l'abast dels articles 1.507 i 1.509 del Codi Civil i l'article 326 de la Compilació del Dret Civil de Catalunya, la qual cosa es relaciona amb l'aplicabilitat de la doctrina de l'alteració de les circumstàncies i l'admissió d'un criteri «ad valorem» i no nominalista, amb el fi d'evitar un enriquiment injust en el reintegrament d'un diner deteriorat per l'erosió enorme que la inflació produeix en el poder adquisitiu. Els senyors acadèmics consideren convenient aprofundir en l'estudi dels criteris admesos en la sentència per la interrelació que ofereix quant a les diverses institucions que s'enllacen.

* * *

Amb una finalitat simplement informativa, el Sr. Pou d'Avilés ofereix una comunicació (sessió del 18 d'abril) valorant determinats aspectes del règim jurídic-tributari espanyol. Segons les dades aportades, en el transcurs de l'any 1988, s'han batut tots els rècords d'increment d'impostos, passant del 19'6 % al 31 %, i adverteix que, si la pressió fiscal es medeix per l'índex del Franc, els espanyols som els qui més paguem de tot Europa, darrera solament dels portuguesos; i si ens comparem amb els Estats Units, el sacrifici del contribuent espanyol és més d'un 50 % superior als contribuents d'aquest país. Si s'examinen les tarifes de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques aplicades els últims anys, no solament no s'ha corregit la disminució del valor adquisitiu de la pesseta, sinó que l'Administració Tributària s'emporta a les seves arques una gran part de la inflació, la qual cosa significa que el contribuent que hagi augmentat els seus ingressos d'acord amb l'IPC cada any li queden menys pessetes constants i per tant menys diners per a poder mantenir el mateix nivell de vida.

* * *

L'Acadèmia s'ha proposat portar a terme dos estudis a fi de col·laborar en la reforma legislativa. Per això s'ha designat una comissió composta pels senyors Puig Salellas, Roca-Sastre i Vilaseca Marcet perquè redactin una ponència sobre la situació bàsica del dret de les obligacions. I s'ha designat el Sr. Fernández de Villavicencio perquè, amb els col·laboradors que cregui oportuns, prepari un projecte de regulació total dels drets reals.

Defunció del Sr. Segura de Luna

Durant el curs hem hagut de lamentar la defunció de l'acadèmic Sr. Francisco Segura de Luna. La Corporació va fer constar el seu condol que ara reitera. L'Acadèmia ha acordat la publicació en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya de l'anunci de la vacant (Medalla Coll Rodés) a tots els efectes oportuns.

Congratulacions

En el capítol de congratulations, es va fer constar a l'acta de la sessió del 4 d'abril la felicitació als senyors Acadèmics Srs. Segura de Luna, Pérez Vitoria, Fernández de Villavicencio i Vilaseca Marcet, amb motiu d'haver-los estat concedida la Creu Distingida de Primera Classe de l'Orde de Sant Ramon de Penyafort.

Així mateix, en relació amb l'Homenatge tributat al Cardenal-Arquebisbe de Barcelona, Sr. Narcís Jubany i Arnau, amb motiu del cinquantenari de la seva ordenació sacerdotal, es va acordar fer constar en acta l'adhesió d'aquesta Corporació — a la qual pertany l'homenatjat com a Acadèmic de número — i el desig que pugui continuar prestant els rellevants serveis pels quals s'ha fet creditor del reconeixement públic.

Barcelona, 12 de desembre de 1989